

РЕШЕНИЕ

№ 17445

гр. София, 22.05.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 14 състав, в
публично заседание на 28.04.2025 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Пламен Горелски

при участието на секретаря Александра Вълкова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **8673** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Съдебното производство е проведено по реда на Част седма (чл.чл. 284-286, вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, вр. Глава единадесета от Административнопроцесуалния кодекс.

С искова молба, вх. № 25699/02.09.2024 г. адвокат И. Ю., като пълномощник на И. П. И. е предявил от негово име иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, при МП, за обезщетяване на неимуществени вреди, в размер на 5 000 лева, претърпени през периода 02.02.2024 г. - 02.07.2024 г. в Затвора – С. и причинени от налични в помещенията дървеници.

Ищецът твърди, че: през посочения период от време е изтърпявал в Затвора – С. наказание „лишаване от свобода“, като в спалните помещения, в които бил настанен „липсвали елементарни хигиенно – битови условия и бил принуден да съжителства с множество дървеници“, каквито имало и в общите помещения; постоянно бил налазван и хапан от дървеници, което не му позволявало да спи спокойно „нито една нощ в процесния период“; ухапванията му причинявали болки и страдания; от ухапванията се получавали пъпки, които болят и сърбят повече от десет дни; освен неприятните усещания ухапванията му причинявали и „страх от болестно заразяване“, като не е имал възможност да се защити „от това изтезание“; тези обстоятелства са му създавали ежедневно дискомфорт – нарушен сън, изнервеност и раздразнителност, чувство на незащитеност и малоценности са го поставяли в нечовешки, унижителни условия; не е подавал жалби, поради „страх от охранителния състав във затвора“.

Ответникът, с писмен отговор и с приложения към същия протоколи за извършвана дератизация и дезинфекция на помещенията в Затвора – С.: оспорва исковата молба; потвърждава факта, че през периода на исковата претенция ищецът е пребивавал в същия затвор, като първоначално бил

настанен в 08 група, в впоследствие преместен в 05 група; счита, че от представените протоколи за извършвано в затвора обработване срещу вредители не се установява бездействие на ответника. Други, освен цитираните писмени доказателства ответникът не ангажира.

В съдебното производство ищецът лично и с помощта на адвокат Д. М.: поддържа исковата молба; ангажира гласни доказателства – показания на Л. И. И. – майка и на изтърпяващия наказание „лишаване от свобода“ в Затвора – С. Е. Д. М., който (според писмо от началника на затвора – л. 74 от делото) за кратко е бил в едно спално помещение с ищеца, както и в съседни помещения, в 05 група.

Според показанията на св. Л. И. И.: всеки месец ходела на свиждане в затвора по два пъти; синът ѝ се оплаквал от условията там - казвал, че не се чувства комфортно и че има много дървеници; виждала по ръцете му ухапвания – пъпки; бил нервен и неспокоен; казвал, че много рядко се пръска там против дървеници; ходил е при лекар, но лекарят нищо не е предприемал; не е споделял, дали е подавал жалби срещу условията в затвора; не било разрешено внасяне на лекарства в затвора.

Свидетелят Е. Д. М. твърди, че: познава ищеца И. И. от Затвора – С. (разпознава го); с него били в 05 група през 2024 г., в Затвора – С.; всеки ден го виждал „по сто пъти“, защото всичките килии са отворени и от момента на постъпването му били заедно, до момента на освобождаването му; запознали се, когато ищецът дошъл и още от другия ден му възникнали проблеми, свързани с нахапване от дървеници; той се е оплакал на всички хора, включително и на свидетеля, на старшините и на целия затвор; на свидетеля показал ухапванията; тъй като чул, че и той се оплакал и имал сходни проблеми го попитал, какво да прави; знае, че се е оплаквал, защото положението му било станало нетърпимо - целият бил „наяден“; „минават едни затворници, които пръскат с вода, т.е. имитират пръскане, но след пръскането дървениците не умират, а стават повече; ищецът многократно му показвал, че целият е нажарен (все едно с коприва) и наяден от дървеници, и за това смята, че е ходил на лекар, но си спомня, че лекарите в затвора не му обръщали никакво внимание; споделял му, че не може да спи, тъй като го лаят дървениците и едвам издържа.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура дава заключение за неоснователност и недоказаност на исковата претенция.

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С. – ГРАД, като съобрази характера на производството от процесуална страна приема, че исковата молба е процесуално допустима за разглеждане, по реда на чл.чл. 284 - 286 и чл. 3 ЗИНЗС, вр. чл. 203 и сл. АПК, вр. чл. 1 ЗОДОВ.

Анализирайки писмените доказателства, представени от ответника, твърденията на ищеца, както и показанията на разпитаните свидетели Съдът приема за установено и доказано, понеже не се оспорва от ищеца и от ответника, че: през периода на процесната искова молба - 02.02.2024 г. - 02.07.2024 г. И. П. И. е пребивавал в Затвора – С., като първоначално бил настанен в помещение в 08 група, а впоследствие преместен в 05 група, където (неустановено за какъв период от време) е имал възможност да контактува със свидетеля Е. Д. М.; администрацията на Затвора – С. е организирила дератизация и дезинфекция на помещенията (протоколи на л.л. 55-65 от делото), за които е записано да са съставени от К. С. (с неуточнено качество и принадлежност към конкретна структура – търговско дружество или друга) и която е извършвала процедурите; по време на престоя си в Затвора – С. на ищеца са били причинени ухапвания от дървеници, от което следва, че въпреки извършваната ДДД-обработка, в помещенията, в които той е пребивавал все пак е имало дървеници; ищецът не е представил медицински и/или други писмени документи, посредством които да удостовери здравословното си състояние преди постъпването в Затвора, по време на престоя си там, както и след освобождаването му, поради изтърпяване на наказанието.

Съдът приема исковата молба за частично основателна и доказана.

Разпоредбата на чл. 285, ал. 1 ЗИНСЗ постановява, че исковете срещу Държавата за вреди, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията, в резултат на нарушения на чл. 3 от същия закон се разглеждат по реда на Глава единадесета АПК (чл.чл. 203 – 207), като за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Член 1 и чл. 4 от ЗОДОВ вменяват на Държавата отговорност за вредите, причинени на граждани от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на техни органи и длъжностни лица, при или по повод изпълнение на административна дейност и задължението за обезщетяване на всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице. Следователно, за да възникне правото на иск за обезщетение по този ред, съответно, за да бъде доказана основателността на такъв иск е задължително да бъде установено по несъмнен начин наличието на следните предпоставки, които да са взаимно свързани, а именно: причинени вреди; незаконосъобразни действия/бездействие (в случая се твърди бездействие) на орган или длъжностно лице на Държавата, при или по повод изпълнението на административна дейност; пряка и непосредствена причинна връзка между незаконосъобразните действия/бездействие, и настъпилата вреда. Нормата на чл. 284, ал. 5 ЗИНСЗ възлага на ответника тежестта да докаже, че ищецът не е бил поставен в неблагоприятни, по смисъла на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 ЗИНСЗ условия. За случая ищецът твърди да са му били причинени през исковия период (02.02.2024 г. - 02.07.2024 г.) неимуществени вреди, обобщени по горе като: „постоянно налазване и хапане от дървеници, което не му позволявало да спи спокойно „нито една нощ в процесния период“; ухапванията му причинявали болки и страдания; от ухапванията се получавали пъпки, които болят и сърбят повече от десет дни; освен неприятните усещания ухапванията му причинявали и „страх от болестно заразяване“, като не е имал възможност да се защити „от това изтезание“; тези обстоятелства са му създавали ежедневно дискомфорт – нарушен сън, изнервеност и раздразнителност, чувство на незащитеност и малоценности са го поставяли в нечовешки, унижителни условия“.

Разпоредбата на чл. 3, ал. 2 ЗИНСЗ приравнява на „нечовешко и унижително отношение“, по смисъла на ал. 1 и: „поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“. С оглед на това и предвид заявената с исковата молба претенция Съдът дължи да установи, съобразно формулираните оплаквания, понеже е обвързан от волята на ищеца: А/ предвид чл. 3, ал. 2 ЗИНСЗ, бил ли е поставен ищецът И. И., като лишен от свобода, по време на пребиваването му в Затвора - С., в неблагоприятни условия, съответно - претърпял ли е неимуществените вреди, които сочи и които да са пряка и непосредствена последица от тези условия (бездействие); Б/ съумял ли е ответникът (арг. чл. 284, ал. 5 ЗИНСЗ) да опровергае твърдението за претърпени неимуществени вреди, като установи и докаже, че не е бездействал, осигурявайки през исковия период ефективно дезинфекциране срещу дървеници, в резултат на което да бъде ограничена или ликвидирана популацията им. В същото време оборимостта на презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНСЗ не освобождава ищеца от отговорността да проведе от своя страна пълно и главно доказване (арг. чл. 154, ал. 1 ГПК) на твърдението за понесени

неимуществени вреди, в степента, която твърди. В тази връзка ищецът (както вече се каза) ангажира като доказателства показанията на свидетелите, но не ангажира медицински или други документи, които да подкрепят твърденията му пряко или косвено.

Според У.: „креватната дървеница (на латински *Cimex lectularius*) е вид кръвосмучещо насекомо от семейство паразитни дървеници, което се среща по цял свят, включително България; то е космополитно насекомо, което паразитира, като се храни с кръвта на хора, котки, кучета и други домашни животни, но също и с кръвта на зайци, гризачи (плъхове и мишки) и различни птици; дървениците са най-активни през нощта, когато напускат местообитанията си (легла, матраци и други мебели) и смучат кръвта на гостоприемника с устния си апарат за ужилване“. Съдът не намира основания да игнорира изцяло свидетелските показания, макар тези на св. Е. Милев да не са съвсем конкретни, като приема, че ищецът е бил обект на ухапвания от тези насекоми, за което свидетелства и майка му – св. Л. И.. Ухапванията очевидно и несъмнено (по презумпция) са му причинили физически дискомфорт, свързан с болезнени, неприятни усещания по тялото, които неминуемо са му причинявали и психически дискомфорт – раздразнение, лош сън, безпомощност да противодейства, огорчение и пр. Свидетелските показания в тази си част кореспондират и с констатациите, изложени в Годишния доклад на националния превантивен механизъм (л. 6 от делото), изготвен от Администрацията на О. на РБ. В доклада, по отношение хигиената в Затвора – С. се съдържа следното: „многократно констатиране, че проблемът за наличието на хлебарки и дървеници е системен; независимо от периодичното месечно дезинфектиране, то е неефективно. На министъра на Министерство на правосъдието е препоръчано „да разшири списъка с разрешени вещи, като включи и препарати за борба с дървеници и хлебарки, тъй като този проблем съществува навсякъде в системата за изпълнение на наказанията“. Ответникът не представи доказателства за наличие на съществена, положителна промяна след горните констатации. От друга страна ответникът, в условията на насрещно доказване и в съответствие с чл. 284, ал. 5 ЗИНСЗ не установи и не доказа, че: обработването на помещенията срещу вредители е било в съответствие с евентуално наличен договор, със специализирана фирма за ДДД-дейности, която е използвала препарати в концентрация, достатъчна да въздейства на вредителите; обработването (ДДД) е довело до някакви резултати, както и че е било единствената, реална възможност за ограничаване/унищожаване на популацията от дървеници.

Европейският съд по правата на човека също отбелязва в осъдителните си решения срещу България наличието на санитарен проблем в поправителните заведения (затвори и затворнически общежития), свързан с наличието на хлебарки, гризачи, бълхи, въшки, дървеници и други вредители, като е посочил, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. В Европейските правила за затворите, макар представляващи само препоръки на Комитета на министрите, към държавите-членки на Съвета на Европа, по отношение на минималните стандарти, които следва да се прилагат в затворите, са заложили правила, които са ориентир за преценката, дали е налице нарушение на забраната за жестоко, нечовешко или унижително отношение, по смисъла на чл. 3, ал. 1 и ал. 2 ЗИНСЗ. Според т.18.1 от Правилата битовите условия на затворниците и особено условията за спане следва: да са съобразени със зачитането на човешкото достойнство; да осигуряват (доколкото е възможно) лично пространство и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания. Съгласно т.102.2 от Европейските правила за затворите лишаването от свобода, чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото

пребиваване в затвора.

Предвид изложеното Съдът приема за установено, че за времето от 02.02.2024-02.07.2024 г., като лишен от свобода в Затвора – С. ищецът И. П. И. е бил, по смисъла на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 ЗИНЗС подложен на *„нечовешко и унижително отношение“* и е бил обект на *„друго подобно бездействие или обстоятелство, което уронва човешкото достойнство“*, предвид наличието на дървеници в помещенията, в които е изтърпявал наказание „лишаване от свобода“. Анализираните по – горе факти и обстоятелства сочат, че са изпълнени дефинираните елементи от фактическия състав за ангажиране безвиновна отговорност на ответника за бездействие, изразило се (предвид обхвата на заявените и доказани претенции) в: неосигуряване на ефективно дезинфекциране срещу дървеници, такова, че да осигури липсата на такива вредители или значителното им намаляване; неосигуряването на нормални битови условия за изтърпяване на наказанието.

За оценяване въздействието на споменатите по – горе неблагоприятни условия (см. чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС) Съдът съобразява кумулативните последици на тези условия и срока на задържането, предвид разпоредбата на чл. 284, ал. 2 ЗИНЗС. Установи се, че ищецът е пребивавал в Затвора - С. общо 5 (пет) месеца, т.е. – 150 календарни дни. Предвид признатата за основателна и доказана част от исковата молба, и на основание чл. 52 3ЗД Съдът приема, че справедливият размер на обезщетението, съответстващ на претърпяното от ищеца страдание е 2 930 лева, определен, като 150 календарни дни се умножат по 4 Евро на ден, при курс 1.955 лева. Този размер съответства на доказаните от И. П. И. степен и интензитет, на създадения у него дискомфорт, в резултат от лошите хигиенни условия в помещенията (наличие на дървеници) и неефективните действия на Администрацията на Затвора – С., приравняващи се по резултат на бездействие. Размерът е съобразен и с постановените през 2020 г. решения на ЕСПЧ срещу България по дела, касаещи оплаквания по чл. 3 и чл. 13 от КЗПЧОС („И. и Д.“, „И. и др.“) от лошите условия в местата за задържане, както и например с Решение № 21864/31.10.2024 г., по КАХД № 6323/2024 г. на Административен съд София – град, XXVIII касационен състав. Върху сумата на обезщетението от 2 930 лева ответникът дължи и законните лихви, считано от датата на исковата молба (02.09.2024 г.) до окончателното изплащане.

В останалата част, до размера на исковата претенция от 5 000 лева исковата молба е неоснователна, с оглед очертания по – горе от Съда дефицит на други, освен гласните доказателства, посредством които ищецът да установи и докаже да е претърпял дефинираните от него неимуществени вреди, в претендирания размер.

Независимо от частичната неоснователност на исковата молба, на ответника не следва да бъде присъждано поисканото юрисконсултско възнаграждение. Нормите на чл. 286, ал. 2 и ал. 3 ЗИНЗС са специални, по отношение на чл. 78, ал. 8 ГПК, вр. чл. 144 и чл. 143 АПК и не предвиждат хипотеза за възлагане в тежест на ищеца, на юрисконсултско (адвокатско) възнаграждение, когато искът му бъде отхвърлен, макар и частично. Аргумент в подкрепа на същия извод е и разпоредбата на чл. 10, ал. 2, изр. първо и ал. 3 ЗОДОВ. По делото не са направени разnosки, което да налага осъждане на ищеца за такива (чл. 286, ал. 2, предл. първо ЗИНЗС). Ответникът дължи (чл. 286, ал. 3, изр. първо ЗИНЗС) да възстанови на ищеца внесената държавна такса от 10 лева, както и да заплати на адвокат И. Ю. адвокатско възнаграждение за оказаната на основание чл. 38, ал. 2, вр. ал. 1, т. 2 от Закона

за адвокатурата безплатна правна помощ, съразмерно на уважената част от исковата молба. С оглед на това и на основание чл. 38, ал. 2 ЗА, вр. чл. 8, ал. 1, вр. чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1/2004 г. „за възнаграждение за адвокатска работа“ ответникът дължи адвокатско възнаграждение в полза на адвокат И. Ю., в размер на 240 лв.

Водим от горните мотиви и на основание чл. 172, ал. 1, ал. 2, вр. чл. чл. 285, 286 ЗИНЗС, Административен съд София - град, 14^{-ти} състав,

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, при МП да заплати на И. П. И. – ЕГН: [ЕГН] обезщетение за претърпени неимуществени вреди, **в размер на 2 930 лв.** (две хиляди и деветстотин, и тридесет лева) през периода от 02.02.2024 г., до 02.07.2024 г., вкл., в резултат от нарушения на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, по време на пребиваването му Затвора – С. и причинени от ухапвания, от налични в помещенията дървеници, заедно със законните лихви, считано от датата на исковата молба (02.09.2024 г.) до окончателното изплащане, КАКТО И разноските за водене на делото, **в размер на 10 лв.** (десет лева).

ОТХВЪРЛЯ, като неоснователна и недоказана исковата молба от И. П. И. – ЕГН: [ЕГН] за сумата над 2 930 лева, до претендирания размер на обезщетението 5 000 лева.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, при МП да заплати на адвокат И. В. Ю. адвокатско възнаграждение в размер на 240 лв. (двеста и четиридесет лева) за оказаната на ищеца безплатна правна помощ, съразмерно на уважената част от иска.

Решението подлежи на касационно обжалване пред тричленен състав на Административен съд София – град, по реда на Глава дванадесета АПК, в 14 - дневен срок от съобщаването.

СЪДИЯ: